

Ez a foglalatosság, hogy úgy mondjam, nagyon tisztelettudó volt (a reggeli olvasás is, bár ott talán maga az olvasás hozta, hozza ezt), természetes módon vette tudomásul az Írás speciális státuszát (a kisszerű hátsó gondolatokkal együtt).

Nem így történt az *Egyszerű... Márk-változattal*. Ott íróban nyúltam a szöveghez, nem „bántottam”, nem (nagyon) cincáltam, legföljebb a ragozáson változtattam, meg olykor a túl bonyolult barokk mondatszerkezeten. Mindenesetre sima szöveggént kezelve, mintegy lehúztam az irodalomhoz.

Többször gondoltam közben Bulgakovra, a *Mester és Margaritára*, meg Joseph Heller *Isten tudjára*. Így nem volt olyan ijesztő az egész, a szöveg megérintése. Igaz, szavak közelében nem vagyok ijedős.

Az evangéliumi történetben fontos persze Jézus szerepe, hogy ez elsősorban az ő története (meg a mienk, enyém, tied stb.), de inkább azt használtam (ki), hogy ez egy *ismert* történet. Minden történetmondás újramondás, csak a már valahol valahogy tudottat lehet elmesélni, vagyis újramesélni. Ezt itt az Evangéliumnál nagyon lehet érezni — és ez (is) kellett.

A Biblia maga a szabadság

GERGELY ÁGNES

Költő, műfordító

Mindig vigasztalásért fordultam a Bibliához. Rendszerint meg is kaptam, amit kerestem. A pontosan odaillő szót, képet, történetet vagy ritmust. A Biblia nem támaszt gátlásokat. Nem mondja, hogy a szót vagy a képet nem lehet kontextusából kiragadni, nem állítja, hogy a történet anekdotává, „sztorivá” fokozza le a szöveget. A ritmust ott színezi, ahol akarja. A Biblia stílusa maga a szabadság.

Hosszabb ideig csak az Ószövetséget ismertem, s a legjobban Jákob és József történeteit. A harcot az Angyallal; a csapdákat, amelyekbe József belezuhan, mert tehetséges, mert arca van, míg testvérei jórészt arctalanok. *Álomfejtés* című versemben (1968) a börtönről írok, ahol József álmaiból megjósolja két rabtársa jövőjét: a pohárnok megmenekül, a péket kivégezteti a Fáraó. József foglya marad a saját látomásának.

Félreértésen alapul egy másik versem, a *Joachim elhagyja a várost* (1969/1984). A Biblia több Joachimot ismer: Joákim, Jojákim, Jojákin. Az én Joachimom az Esztergomi Keresztény Múzeumban látható Andrea di Bartolo picí olajképén: a hallgatag városból kilép egy megbántott ember, mögötte néptelen ablakok. Joachimot elüldözték. A valódi Joachim vétke annyi, hogy felesége sokáig gyermektelen; Jojákin az, aki „elhagyja a várost”. A festmény glóriával ábrázolja — az igazi Joachimot. De én már nem tudok a versen változtatni.

Hanem a legkedvesebb bibliai parafrázisom a *Nászéjszaka* (1959/1978), Ráchel és Jákob megfeszített vágyakozása, a hét év várakozás, amelynek végén Ráchel apja az idősebbik lányt, Leát csempészi az esküvői fátyol alá. A hangsúly mégsem a történeten van, hanem a ritmuson; minden sor eleje négy dobütés, külön rímvilággal: „...akkor Ráchel szétszaggatá az ingét, / immár rá kell bírni, hogy menjen innét, / mert veszendő a szénaágy egészen / s hét esztendő ül a tinók szemében”. A folytatást tudjuk, a szerelmesek újabb hét évet várnak; tizennégy év alatt minden jelkép értelmét veszti. „De ő csak szállt, szárnyatlan szállt az úton, / és korsaját nem kereste a kúton; / mi jöhet még? Nem nézett többé széjjel. / Egy rögeszmét ölelt meg akkor éjjel.”

Később ismertem meg az Újszövetséget; Jézus először a *Druidák* című versemben jelenik meg (1999), a neve el sem hangzik, s róla is csak annyi: „Véreből való.” A *Szekérnyomokban* (2005) a menekülőök szellemi rokonságot keresnek: „Felkonganak a katedrálisok. / A Brandenburgi versenyt nem adom. // A Szent Családra egy hatalmas árny / vár Amszterdamban...” Ugyanaz a rembrandti árny vetül mindnyájunkra.

Ez a hatalmas árny a főszereplője a *Dániel* című versnek (2009): „A gonosz ideiglenes, / de a gonosztett messze nyúl. / Sidrák, Misák, Abednegó / a kemencében lángra gyúl.” El lehet-e hinni, hogy épségben lépnek ki a kemencéből? S meddig óv meg bennünket a hit? Még kéziratban van *Az Isenheimi oltár* című versem, csak folyóiratközlése volt (2012). Mióta ennek az oltárnak a makettjét láttam Berlinben — Colmarba, az eredetihez, Matthias Grünewald remekléséhez nem jutottam el —, tudom, hogy a hit magaslatán ott a közös szenvedés. Az egykori jeruzsálemi piacot odaláttam a colmari ég alá, a nép óbégat, kővel dobálja az áldozatot. „Kő zúdul, rothad a gyümölcs, / legyek lepik a szavakat. / Akivel tántorog az út, / felülmarad, ha megmarad.” Tudjuk, hogy megmarad.

A *137. zsoltár* (1992) nemcsak az ars poeticám, az életelvem is; itt most a két versszak végét idézem, ahogy mások szokták: „Hát kihűlt jobбом legyen rá az ámen, / ha elfeledlek egyszer, Jeruzsálem.” „És fájó orcám rángjon majd a számhoz, / ha elfeledlek egyszer, Arany János.”

Talán nem tántorít el semmi sem magamtól. Semmilyen bántás. A közelmúltban valaki beletaposott az emlékeimbe; megint a Biblia segített, ez a gyönyörű mondat: „Szolgálja tehát Jákob Ráchelért hét esztendeig, s csak néhány napnak tetszék az neki, annyira szereti vala őt” (Mózes I./29:20). A többi nem is fontos.

GYÖRFFY ÁKOS

Alszik bennem

Költő

Csak ha írok, talán csak akkor vagyok keresztény. Napok óta ez a mondat jár a fejemben. Talán nem is pontos így ez a mondat, és talán nem is igaz. Talán pontosabb lenne, ha a keresztény szó helyett